

**Stilleryd 2:49 och
Karlshamn 7:1**

Asarums socken, Karlshamns kommun

Särskild utredning

Blekinge museum rapport 2005:7
Mikael Henriksson

Bakgrund

Den 18 juni 2003 beslutade Länsstyrelsen i Blekinge län att exploatören Schweden Splitt AB skulle beviljas tillstånd till fortsatt täktverksamhet inom fastigheterna Stilleryd 2:49 och Karlshamn 7:1 i Karlshamns kommun (Lst.Dnr: 541-2915-02). I enlighet med lagen om kulturminnen m.m. (KML) 2 kap. 11 § (1988:850) beslutade Länsstyrelsen att fortsatt täkt skulle föregås av en särskild utredning inom det planerade exploateringsområdet. Efter att ansökan om särskild utredning inkommit från exploatören 2003-06-30 och beslut därefter tagits i ärendet av Länsstyrelsen (Lst. Dnr: 431-5165-03) genomförde Blekinge museum nämnda utredningsarbete under hösten 2003 och våren 2004. Arbetet bekostades i sin helhet av markägaren Karlshamns kommun enligt en tidigare överenskommelse mellan exploatören och kommunen, och den följande avrapporteringen utgör en del av ärendets fortsatta hantering.

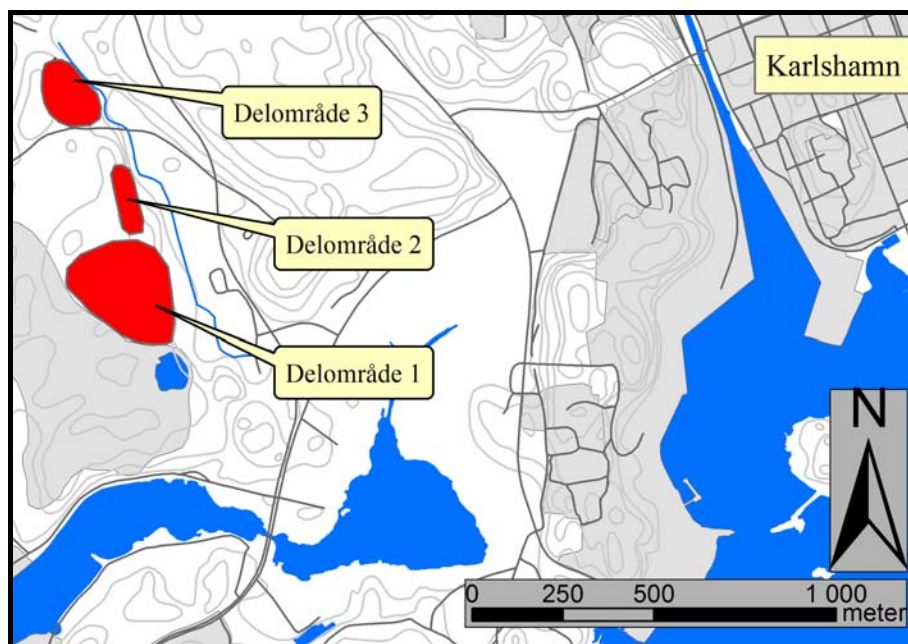

Fig.1 Utsnitt ur fastighetskartan med delområden inom utredningsområdet markerade.

Topografi och kulturhistoria

Det aktuella exploateringsområdet ligger omkring 1,5 km väster om Karlshamns centrala delar. Det karaktäriseras i huvudsak av en bitvis kraftigt kuperad bergsterräng med höjdnivåer på upp till 25 m.ö.h. Till viss del utgörs området även av lägre liggande och mer flacka partier, främst i form av en tidigare uppodlad dalgång i öster.

Växtligheten består av blandskog, i huvudsak dominerad av bok, och jordmänen utgörs främst av en gul till gulbrun moränsand.

Det finns inga registrerade fornlämningar inom utredningsområdet eller i dess närhet. Området har tidigare legat under Stilleryds gård, vilket tydligt kommit att prägla kulturmiljön (se bilaga 3). Blekinge museum genomförde 2002 en översiktlig utredning inom planområdet, och i samband med detta arbete kunde det konstateras att kulturmiljön hyste fossila odlingsspår, stengärdesgårdar samt synliga rester av ålderdomliga stenbrott.

Fig.2 Miljöbild inom utredningsområdets Delområde 3.

Utredningens genomförande

I Blekinge museums översiktliga kulturlandskapsutredning (Persson, T. 2002) rekommenderades ytterligare utredning av planområdet. Inför 2004 års särskilda utredning bedömdes tre delområden vara av störst antikvariskt intresse (se fig.1 resp. bilaga 1), varför arbetet i sin helhet koncentrerades till dessa.

Då Schweden Splitt AB önskade inleda sin täktverksamhet inom Delområde 1, genomfördes den första fasen av det arkeologiska utredningsarbetet här i början av september 2003. Detta arbete utformades som en översiktlig inventering och kompletterades med en riktad fotodokumentation. Den andra fasen av den arkeologiska utredningen genomfördes inom de norra delarna av exploateringsområdet, Delområde 2 resp. 3, i slutet av april 2004. Denna del av fältarbetet utgjordes av sökschaktning med

grävmaskin (se fig.3 resp. 4). Dessa schakt placerades på de, ur antikvarisk synpunkt, mest lovande topografiska lägena, och placeringen styrdes till stor del av växtlighet, berg i dagen samt den delvis kraftigt blockbundna terrängen. Höjdmässigt skedde utredningsschaktningarna på nivåer mellan 15 – 20 m.ö.h. Digital inmätning av sökschakten gjordes i fält med GPS, genom assistans från exploitörens mättekniker. I efterhand fördes dessa sedan in på en digital plan genom skärmbildsdigitalisering i programmet ArcView 8.

Fig.3 Schakt 4, fotograferat mot väster.

Resultat och diskussion

Inga ytterligare, antikvariskt intressanta lämningar dök upp i samband med den inledande besiktningen 2003, och exploitören fick därför tillåtelse till att påbörja täktverksamheten inom Delområde 1. Fotodokumentationen resulterade i att 35 digitala fotografier togs inom den södra delen av utredningsområdet. Bilderna bedöms ge en representativ bild av områdets kulturhistoriska spår (för urval se bilaga 4a-c).

De 10 sökschakten inom Delområde 2 resp. 3 resulterade inte i att några tidigare okända lämningar påträffades (se bilaga 2). I enstaka fall undersöktes synliga lämningar

med avsikt att få en bättre bild av deras ålder och beskaffenhet. En stenmur med drygt 1,2 meters bredd genombröts i schakt 10, vilken visade sig innehålla 2 skikt om upp till 0,6 m stora stenar (se fig.4). Schaktning gjordes även genom en möjlig terrasskant i schakt 9. Inga tydliga svar framkom dock i samband med dessa arbetsmoment. Enbart ett fynd, i form av ett möjligt avslag av kristianstadflinta, sannolikt frostsprängt sådant, påträffades i schakt 3.

Fig.4 Schakt 10, fotograferat mot väster.

Det bestående intrycket är att lämningar i form av fossil åkermark, betesmark och stenbrott inom utredningsområdet i huvudsak härrör från 1800-talet, med inslag av såväl äldre som yngre perioder insprängda i kulturlandskapet. De bitvis svårangripna terrängavsnitten gjorde att söschaktningen fick koncentreras till de mest lättåtkomliga ytorna, och det kan därför inte uteslutas att förhistoriska och/eller andra spår kan komma att påträffas framgent under den förestående täktverksamheten.

Källor

Opublicerade källor:

Persson, T. 2002. Översiktlig kulturlandskapsutredning Stilleryd. Blekinge museum rapport 2002.

Övriga källor:

Fornlämningsregistret för Blekinge län
Fastighetskartans blad 3E 5h Vekerum
Storskifte för Stilleryd nr 1-6, Asarums sn 1796-1803. Akt LMS I1-37:1
Enskifte för Stilleryd nr 1-6, Asarums sn 1816-1819. Akt LMS I1-37:2

Figurförteckning

Fig.1 Utsnitt ur fastighetskartan med delområden inom utredningsområdet markerade.
Fig.2 Miljöbild inom utredningsområdets Delområde 3.
Fig.3 Schakt 4, fotograferat mot väster.
Fig.4 Schakt 10, fotograferat mot väster.

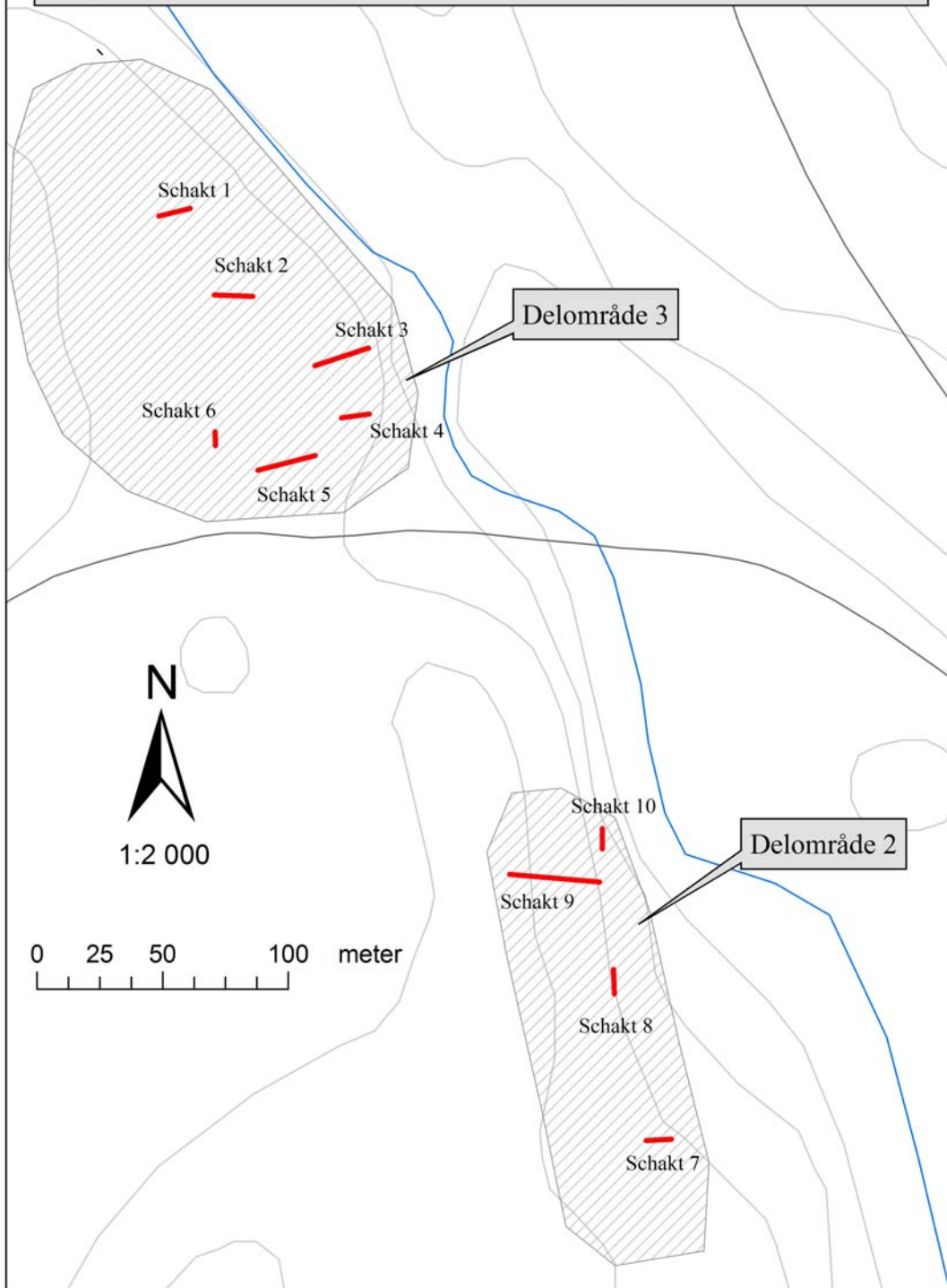
Bilagor

Bilaga 1 - Utsnitt ur fastighetskartan med utredningens sökschakt markerade.
Bilaga 2 - Schaktbeskrivningar särskild utredning
Bilaga 3 - Urval ur historiskt kartmaterial för det aktuella utredningsområdet.
Bilaga 4a-c - Bilddokumentation inom utredningsområdet.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-5165-03, 2003-07-09
Blekinge museum dnr: 140-0589-03
Plats: Stilleryd
Fornlämningstyp: Ingen fornlämning
Fornlämningsnr:
Undersökningstyp: Särskild utredning
Orsak till undersökning: Exploatering
Uppdragsgivare: Karlshamns kommun
Undersökningstid: 2003-09-02, 2004-04-27
Arkeologisk personal: Mikael Henriksson
Läge: Ekonomiska kartan, blad 3E 5h Vekerum
Koordinatsystem: Plan 2,5 gon W Blekinge 10.
Koordinater för undersökningens sydvästra hörn: x:6226624 y: 1439545
Höjdsystem: RH70
Dokumentation: Mätdata och 63 digitala fotografier förvaras i Blekinge museum.
Fynd: Blm 25723
Kartanvändning: ©LMV, Gävle, 2005 resp. ©LMV 2005. Ur Historiska Kartor™

Bilaga 1 - Utsnitt ur fastighetskartan med utredningens sökschakt markerade.

Bilaga 2 - Schaktbeskrivningar

Schakt 1

SO-NV löpande, 13,0 meter långt och 1,3 meter brett sökschakt. Det maximala schaktningsdjupet uppgick till 0,6 meter. Under en 0,2 – 0,3 m tjockt matjordslager vidtog en undergrund bestående av gulbrun till rostfärgad moränsand. Ställvis dök berggrunden upp redan på ca 0,5 m djup. Inga antikvariskt intressanta spår eller fynd framkom i samband med schaktningsarbetet.

Schakt 2

NO-SV löpande sökschakt i den svagt sluttande terrängen ned mot ådalen i öster. Schaktet var 15,0 meter långt och 1,3 meter brett. Det maximala djupet uppgick till 0,6 meter. Matjordslagret var 0,25 m tjockt och undergrunden bestod av gulbrun moränsand, bitvis med inslag av lera. Inga antikvariskt intressanta spår eller fynd påträffades i samband med schaktningsarbetet.

Schakt 3

SV-NO löpande sökschakt i den svagt sluttande terrängen ned mot ådalen i öster. Schaktet var 22,0 meter långt och 1,3 meter brett. Det maximala djupet uppgick till 0,6 meter. Undergrunden bestod av gulbrun sand. Ställvis framkom berggrunden helt ytligt liksom fläckar av lera. Bortsett från en frostsprängd knuta av kristianstadflinta påträffades inga spår av antikvariskt intresse.

Schakt 4

Ö-V löpande sökschakt i den kraftigt sluttande terrängen ned mot ådalen i öster. Schaktet var 11,0 meter långt och 1,3 meter brett och det maximala schaktningsdjupet uppgick till 0,6 meter. Fallhöjden mellan schaktets ändar var omkring 2 m. Undergrunden bestod av gulbrun moränsand med inslag av ett flertal upp till 0,5 meter stora stenar samt ett antal jordfasta block. Inga antikvariskt intressanta spår eller fynd framkom i samband med schaktningsarbetet.

Schakt 5

Ö-V löpande sökschakt i den något mer plana terrängen väster om schakt 4. Schaktet var 25,0 meter långt och 1,3 meter brett och det maximala schaktdjupet uppgick till 0,7 meter. Matjorden överlagrade en undergrund bestående av gulbrun moränsand, vilken efterhand successivt övergick i en lerhaltig moränsand. Berggrunden framkom bitvis helt ytligt. Inga arkeologiskt intressanta spår eller fynd påträffades i samband med schaktningsarbetet.

Schakt 6

N-S löpande, 5,0 meter långt och 1,3 meter brett sökschakt. Det maximala schaktningsdjupet uppgick till 0,6 meter. Matjorden överlagrade en undergrund, bestående av gulbrun moränsand med fläckvisa inslag av gulgrå lera. Inga antikvariskt intressanta spår eller fynd påträffades vid schaktningsarbetet.

Schakt 7

Ö-V löpande sökschakt, placerat i Schaktet var 10,0 meter långt och 1,3 meter brett. Det maximala schaktningsdjupet uppgick till 0,3 meter. En gråaktig, siltig lera dök upp direkt under matjorden. Inga, fynd anläggningar eller arkeologiskt intressanta lager påträffades i samband med schaktningsarbetet.

Schakt 8

N-S löpande sökschakt. Schaktet var 9,0 meter långt och 1,3 meter brett. Det maximala schaktningsdjupet uppgick till 0,3 meter. Precis som i schakt 7 bestod undergrunden av en gråaktig, siltig lera. Inga antikvariskt intressanta spår eller fynd påträffades vid schaktningsarbetet.

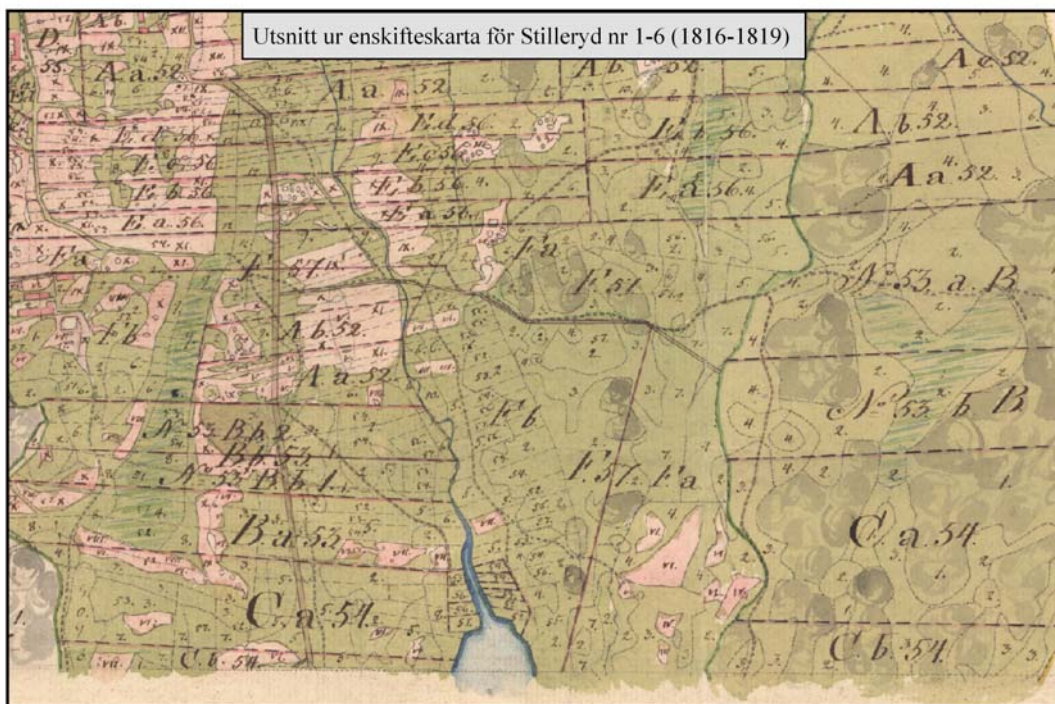
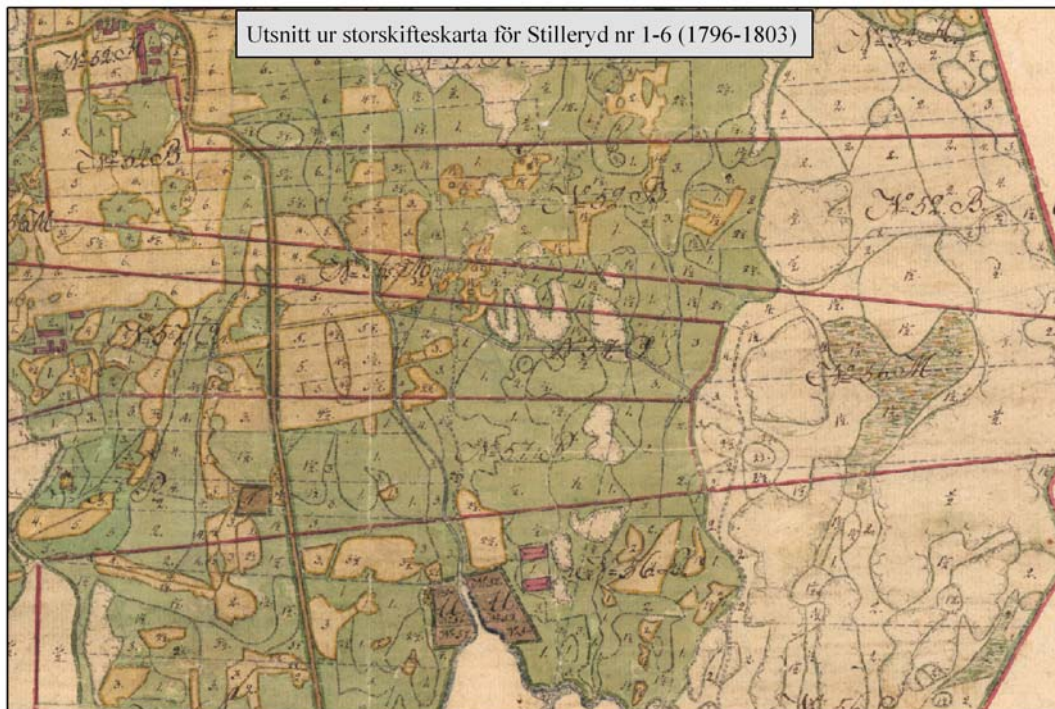
Schakt 9

Ö-V löpande sökschakt, placerat i den kraftiga sluttningen ned mot dalgången i öster. Schaktet var 35,0 meter långt, 1,3 meter brett och det maximala djupet uppgick till 0,4 meter. Fallhöjden mellan schaktets ändar var omkring 7 m. Undergrunden bestod av gulbrun, siltig sand, ställvis övergående i lera i schaktets östligaste del. Inga fynd, anläggningar eller arkeologiskt intressanta lager påträffades i samband med schaktningsarbetet.

Schakt 10

N-S löpande sökschakt, delvis placerat genom grunden till en stenmur. Schaktet var 8,0 meter långt, 1,3 meter brett och det maximala djupet uppgick till 0,5 meter. Bitvis dök berggrunden upp helt ytligt och inga antikvariskt intressanta spår eller fynd påträffades vid schaktningsarbetet.

Bilaga 3 - Urval ur historiskt kartmaterial för det aktuella utredningsområdet.

Bilaga 4a – Fotodokumentation Delområden 1,2 och 3.

Bild 1 – Sydlig gräns för Delområde 1 i september 2003.

Bild 2 – N-S löpande stenmur inom Delområde 1.

Bild 3 – Spår av äldre stenbrytning inom Delområde 1.

Bilaga 4b – Fotodokumentation Delområden 1,2 och 3.

Bild 4 – Delområde 2, översiktsbild mot SV.

Bild 5 – Spår av äldre stenröjning inom utredningsområdet.

Bild 6 – Spår av äldre stenbrytning inom utredningsområdet.

Bilaga 4c – Fotodokumentation Delområden 1,2 och 3.

Bild 7 – Stenmur inom utredningsområdet.

Bild 8 – Spår av äldre stenröjning inom utredningsområdet.

Bild 9 – Äldre markväg inom utredningsområdet.